Syyttäjälaitos **3.1.2023** SY/2655/2022

Julkinen

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lausunto lakivaliokunnalle esityksestä pakkokeinolain ja esitutkintalain sekä siihen liittyvien lakien muuttamiseksi HE 217 /2022 sekä lakialoitteet pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n muuttamiseksi LA 57/2021 ja pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n muuttamiseksi LA 91/2020

Pyydettynä lausuntonaan syyttäjälaitos esittää seuraavaa.

1 Esitys pakkokeinolain ja esitutkintalain sekä siihen liittyvien lakien muuttamiseksi HE 217/2022

1.1 Esitys pakkokeinolain muuttamiseksi

Erityisesti syyttäjälaitos lausuu pakkokeinolain 6 luvun 2 §:n sekä 11 luvun 2 a §:n muutoksista. Ehdotetut muutokset pakkokeinoista syyttäjälle tehtävistä ilmoituksista ja syyttäjän mahdollisuus ottaa vakuustakavarikkoa koskeva asia ratkaistavakseen parantavat syyttäjän mahdollisuuksia osallistua esitutkintayhteistyöhön. Vakuustakavarikkoa koskeva muutosehdotus parantaa syyttäjän mahdollisuuksia valvoa, ettei omaisuutta ole tarpeettomasti takavarikossa. Muutos on perusteltu myös suhteessa syyttäjän muihin ilmoituksiin täytäntöönpanoviranomaiselle. Kaikkiaan ehdotetut muutokset mahdollistavat syyttäjän tietoisuuden pakkokeinoihin liittyvistä ratkaisuista jo esitutkinnan aikana ja parantavat realistisia vaikutusmahdollisuuksia.

1.2 Esitys esitutkintalain muuttamiseksi

Esityksessä ehdotettu 2 luvun 4 §:n muutos syyttäjän tutkinnanjohtaja-aseman laajentamisesta poliisin palveluksessa olevia henkilöitä koskevaksi ns. putkakuolematapauksissa on kannatettava. Ehdotettu muutos selkiyttää ja yhdenmukaistaa tutkintajärjestelyjä siten, ettei tutkinnanjohtajuuden ulottuminen muihin kuin poliisimiehiin ole riippuvainen yksittäisen syyttäjätutkinnanjohtajan laintulkinnasta tai harkintavallasta. Yhdessä esitutkintalain 5 luvun 1 §:n ehdotetun muutoksen kanssa poliisin säilyttämien henkilöiden oikeusturva paranee syyttäjän tutkintatoimialan laajentumisen myötä.

Esitutkintalain 2 luvun 4 §:n muutoksen myötä syyttäjän tutkinnanjohtoon on odotettavissa laajempia ja vaativampia esitutkintoja tutkinnan kohteena olevan henkilöpiirin laajentumisen myötä. Usein poliisimiesten osuus poliisin hallussa olleen henkilön kuolemantapauksissa on kuljetuspartiona toimiminen. Tällöin poliisimiesten osuus asiassa on yleensä yksinkertaisemmalla selvityksellä ja nopeammin todettavissa sellaiseksi, ettei syy-yhteyttä säilössä myöhemmin tapahtuneeseen menehtymiseen ole havaittavissa eikä esitutkintaa poliisimiesten toiminnan johdosta ole aloitettava.

Ehdotettu uudistus aiheuttaa resurssivaikutuksia syyttäjälaitoksessa. On oletettavissa, että ehdotetun esitutkintalain 5 luvun 1 §:n muutoksen myötä syyttäjälaitoksen käsiteltäväksi tulee useampia ilmoituksia ilmoitusvelvollisuuden kattaessa myös vakavat loukkaantumiset.

Resurssitarpeeseen vaikuttaa sekin, että säilön tapahtumiin liittyvä rikosepäily on asianomistajien ja tapahtumaan liittyneiden virkamiesten oikeusturvan kannalta ripeästi käsiteltävä.

Viime vuosina syyttäjälaitoksen oman selvityksen perusteella poliisin hallussa menehtyneitä koskevia ilmoituksia on tehty vuosittain noin 20. Kyseinen

ilmoitusmäärä vastaa muun syyttäjäntyön ohella tutkinnanjohtajan tehtävää hoitavalle syyttäjälle vuoden aikana keskimäärin jaettavien tutkinnanjohtajuuksien määrää. Siten ilmoitusten lisääntymisen ja asioiden vaativuustason nousun voidaan arvioida luovan ainakin 0,5 HTV:n suuruisen lisäresurssitarpeen.

1.3 Esitys syyttäjälaitoslain 23 §:n muuttamiseksi

Esitys on kannatettava ja myös se parantaa syyttäjän mahdollisuuksia osallistua esitutkintayhteistyöhön ja saada sitä varten tarvittavat reaaliaikaiset tiedot esitutkinnasta.

Muilta osin syyttäjälaitoksella ei ole lausuttavaa esityksestä. Syyttäjälaitos katsoo, että ehdotetut muutokset ovat kannatettavia ja riittäviä.

2 Lakialoite pakkokeinolain 10 luvun 3§:n muuttamiseksi

Kyseinen lakialoite sisältyy myös hallituksen esitykseen pakkokeinolain muuttamisesta. Syyttäjälaitos katsoo, että telekuuntelun käyttöalan laajentaminen koskemaan törkeää ampuma-aserikosta tarvitsisi lisäselvitystä siitä, miksi telekuuntelu osoittautuisi tarpeelliseksi tai tehokkaaksi pakkokeinoksi törkeiden ampuma-aserikosten selvittämisessä. Lisäksi ehdotetun muutoksen perus- ja ihmisoikeusvaikutusten tarkastelu olisi suoritettava lakialoitetta perusteellisemmin.

3 Lakialoite pakkokeinolain 10 luvun 56 §:n muuttamiseksi

Syyttäjälaitos kannattaa lakialoitetta, joka sisältyy myös hallituksen esitykseen pakkokeinolain ja poliisilain muuttamisesta kokonaisuudessaan. Korruptio- ja virkarikosten yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja huumausainerikoksiin edellyttää myös niitä koskevaa muutosta. Lakialoitteessa ja hallituksen esityksissä esitetyt perustelut ovat hyväksyttäviä ja edellyttävät huumausainerikoksen

sisällyttämistä pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä mainittuihin rikoksiin, joiden kohdalla ylimääräisen tiedon käyttäminen on sallittua.

Lakialoitteessa on tuotu hyvin esiin käytännön lainsoveltajan kohtaamat ongelmat ylimääräisen tiedon käyttämisessä, jotka aiheuttavat epävarmuutta todistelun hyväksyttävyydestä ja saattavat siten johtaa myös rikosasioiden vastaajien eriarvoiseen kohteluun riippuen siitä, mistä rikosnimikkeestä heitä syytetään.

Lakialoitteessa on selvitetty huolellisesti ehdotukseen liittyvää perustuslaillista sääntelyä.

Huomattavaa on kuitenkin se, että lakialoitteen ja hallituksen esityksen mukainen muutos tuo selvitettäväksi enemmän rikoksia, joiden esitutkinta, syyteharkinta ja tuomioistuinkäsittely edellyttävät lisävoimavaroja

Jukka Rappe

Apulaisvaltakunnansyyttäjä

Heidi Savurinne

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heidi Savurinne
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
heidi.savurinne@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heidi Savurinne
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
heidi.savurinne@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Jukka Rappe
Apulaisvaltakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
jukka.rappe@oikeus.fi